

Praktik i udlandet / PIU

Information til arbejdsgivere om udstationering
af lærlinge og elever i udlandet

CIRIUS

Praktik i udlandet / PIU

Information til arbejdsgivere om udstationering
af lærlinge og elever i udlandet

1. udgave
Januar 2009

Udgivet af
CIRIUS
Fiolstræde 44
1171 København K
Tlf 33 95 70 00
Fax 33 95 70 01
cirius@ciriusmail.dk
www.ciriusonline.dk

CIRIUS er en styrelse under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
med ansvar for internationalisering af uddannelser og læringsmiljøer

Grafisk produktion: Trio Design ApS

Indledning

Denne pjece om udstationeringsophold under ordningen om Praktik i udlandet / PIU er udgivet af CIRIUS. CIRIUS er en styrelse under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling og har til opgave at fremme internationalisering af uddannelser og læringsmiljøer i Danmark.

CIRIUS informerer blandt andet om mulighederne for praktikophold i udlandet under PIU. Udenlandske praktikophold kan foregå i hele verden, og det er muligt at få tilskud til opholdet. Tilskud til praktikophold i udlandet administreres af Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER).

Pjecen er tænkt som et enkelt og praktisk redskab i forbindelse med planlægning og gennemførelse af udstationeringsophold i udlandet for elever.

Spørgsmål kan rettes til:

CIRIUS
Fiolstræde 44
1171 København K

Tlf. 3395 7000
Fax 3395 7001
piu@ciriusmail.dk
www.ciriusonline.dk

eller til:
PIU-kordinatoren eller vejlederen på elevens erhvervsskole.

Indhold

6	Udstationering med PIU-ordningen
6	Hvorfor udstationere eleven til udlandet?
7	Hvem kan udstationere og hvor til?
7	Hvordan foregår udstationering og over hvor lang tid?
8	Hvilke udgifter dækkes?
8	Løn
8	Rejseudgifter
9	Flytseudgifter til/fra udstationeringsstedet
9	Ansøgning om refusion af udgifter
10	Regler ved praktik i udlandet
10	Feriepenge
10	Arbejdstid og -vilkår
10	Skat
10	Arbejds- og opholdstilladelse
11	Social sikring
12	Arbejdsskadeforsikring
12	Arbejdsløshedsforsikring
13	Sygesikring
15	Yderligere informationer
16	Om at være klar til udstationering i udlandet
18	Forberedelse af opholdet

Udstationering med PIU-ordningen

I 1992 blev det med beslutningen om Praktik i udlandet / PIU muligt for elever i tekniske uddannelser og handels- og kontoruddannelser at gennemføre praktikuddannelse i udlandet. Ordningen er siden udvidet til også at omfatte elever i social- og sundhedsuddannelserne og landbrugsuddannelserne.

PIU-ordningen bidrager til at internationalisere erhvervsuddannelserne og til at ruste virksomhederne til den globale konkurrence.

PIU-ordningen består af:

- En mulighed for at få praktikperioder i udlandet anerkendt som en del af en dansk teknisk eller merkantil erhvervsuddannelse, en grundlæggende social – og sundhedsuddannelse eller uddannelsen til faglært landmand
- En tilskudsordning via Arbejdsgiverne Elevrefusion (AER) , der kan dække størsteparten af de direkte omkostninger, arbejdsgiveren har ved elevens udlandsophold

Udstationeringen kan være en del af elevens uddannelsesaftale, eller hele praktiktiden kan foregå i udlandet.

Hvorfor udstationere elever i udlandet?

Fordele ved at udstationere:

- Eleven får internationale kompetencer
- Spændende for eleven
- Eleven tager erfaring med hjem
- Udvikler eleven
- Sæsonbetonet virksomhed, hvor der er mindre arbejde i perioder
- Gør lærepladsen attraktiv
- Skaber gode kontakter til udlandet

Hvem kan udstationere, og hvor kan der udstationeres til?

Alle danske private og offentlige arbejdsgivere kan benytte sig af PIU-ordningen og udstationere elever til udlandet med tilskud fra AER.

- Elevens uddannelse skal være omfattet af lov om erhvervsuddannelser – se www.uvm.dk
- Eleven kan udstationeres til hele verden – bortset fra lande, som Udenrigsministeriet fraråder rejser til. Se rejsevejledning på www.um.dk

Hvordan foregår udstationering og over hvor lang tid?

Som arbejdsgiver skal man indgå en aftale med to parter: En ansat elev og en udenlandsk arbejdsgiver.

Udstationering kan være en del af uddannelsesaftalen, allerede når den indgås mellem elev og arbejdsgiver, eller den kan indgås senere i uddannelsesforløbet.

Mange udstationeringer foregår mellem arbejdsgivere, der allerede i forvejen har etableret et samarbejde. Det kan dreje sig om datterselskaber, moderselskaber, filialer, forhandlere, kunder, leverandører etc. Hvis en udenlandsk samarbejdspartner ikke selv har mulighed for at tage din elev i praktik, kan denne måske formidle kontakten til en anden arbejdsgiver i branchen.

Den danske arbejdsgiver kontakter en udenlandsk arbejdsgiver for at indgå aftale om udstationering.

Der skal indgås en skriftlig aftale mellem den danske arbejdsgiver og den udenlandske arbejdsgiver om perioden for udstationering, om hvilke opgaver eleven skal udføre, hvor arbejdsstedet er og evt. andet – såsom løn til eleven under opholdet.

Varigheden skal være mindst en måned.

Arbejdsgiveren i Danmark har det fulde uddannelsesansvar under udstationeringen og har dermed også ansvaret for, at de samlede krav til uddannelsen opfyldes jf. uddannelsesbekendtgørelsen. Ved tvivl kan arbejdsgiveren kontakte det faglige udvalg.

Hvilke udgifter dækkes ved udstationering?

Den danske arbejdsgiver kan få dækket følgende udgifter i forbindelse med udstationering:

- Løn
- Rejseudgifter til/fra udstationeringsstedet
- Flytteudgifter til/fra udstationeringsstedet
- Rejseudgifter i forbindelse med skoleophold/ferie

Løn

Den danske arbejdsgiver kan få refusion for forskellen mellem den danske og den udenlandske løn.

Der gives refusion for optjening af feriepenge under udstationeringsperioden.

Se AER's hjemmeside www.atp.dk for eksempler på lønforskel.

Rejseudgifter

Rejseudgifter til/fra udstationeringsstedet.

Skal eleven på obligatoriske skoleophold under udstationeringsperioden, gives der refusion.

Der gives refusion ved ferieophold i Danmark ved længere udstationeringsperioder (påske- sommer- og juleferie).

*Der ydes **ikke** refusion for udgifter til visum, opholdstilladelse osv. Kun for selve rejsens pris.*

Flytteudgifter

Er der i forbindelse med udstationering flytteudgifter, såsom overvægt ved flyrejse eller møbeltransport (ved længere udstationeringer), gives der refusion for udgifterne.

Ansøgning

Alle udgifter afholdes af den danske arbejdsgiver, da AER kun yder refusion til arbejdsgiveren.

Ved refusion skal der anvendes ansøgningsblanketter, som findes på AER's hjemmeside www.atp.dk.

Når der søges refusion, skal der vedlægges kopi af bilag for alle afholdte udgifter som dokumentation i form af lønsedler fra dansk arbejdsgiver og udenlandsk arbejdsgiver, kopi af bilag for rejse- og flytteudgifter samt indkaldelse til obligatorisk skoleophold.

Ansøgningsblanketterne skal være udfyldt og underskrevet af den danske arbejdsgiver og indsendt til AER **senest 4 måneder efter, at udgifterne har været afholdt.**

Regler ved praktik i udlandet

I forbindelse med et udstationeringsophold i udlandet gælder der en række regler på områderne feriepenge, arbejdstid og -vilkår, skat, arbejds- og opholdstilladelse, social sikring, herunder sygesikring m.m. Disse regler er forskellige, afhængigt af om eleven er dansk statsborger eller ej, hvilket land der er tale om, og alt efter om eleven bliver fuldt ud lønnet af sin danske arbejdsgiver eller modtager løn fra den udenlandske arbejdsgiver.

Nedenfor finder du en beskrivelse af reglerne i hovedtræk. Vær opmærksom på, at elev og arbejdsgiver har pligt til at undersøge, hvilke regler der gælder. Brug henvisningerne til de relevante instanser på side 15 for yderligere information.

Feriepenge

Den danske arbejdsgiver er forpligtet til at sørge for, at eleven får feriepenge efter de almindelige danske regler.

Arbejdstid og -vilkår

Formelt er den udstationerede elev også under udlandsopholdet omfattet af de danske regler om arbejdstid og -vilkår i henhold til uddannelsesaftalen. Specielt

med hensyn til arbejdstid kan det dog i nogle tilfælde være praktisk og nødvendigt at udvise en vis smidighed over for den udenlandske praktikvært ved indgåelsen af en aftale om et udstationeringsophold. Den danske arbejdsgiver skal sikre sig, at eleven er indforstået med dette på forhånd.

Skat

Danmark har indgået dobbeltbeskatningsaftaler med en lang række lande for at forhindre, at en arbejdstager kommer til at betale skat to gange af den samme løn. Disse dobbeltbeskatningsaftaler er imidlertid ikke ens. Der er også særlige fradragsregler ved arbejde i udlandet, så det er vigtigt, at eleven i god tid inden udstationeringen rådfører sig med skatteforvaltningen i sin hjemkommune.

Arbejds- og opholdstilladelse

Inden for Norden er en arbejds- og opholdstilladelse ikke nødvendig. Inden for EU-landene er en tilladelse formelt nødvendig, men den gives uden videre, hvis eleven kan bevise, at han er i stand til at forsørge sig selv under opholdet. Der findes dog overgangs-

---

ordninger for arbejds- og opholdstilladelse for visse af de nyeste EU-lande.

Der kan være forskellige procedurer for udstedelsen af en opholds- og arbejdstilladelse i de enkelte EU-lande. Få information om procedurerne på det pågældende lands ambassade.

For ophold i lande uden for EU og Norden skal arbejds- og opholdstilladelse samt evt. visum søges inden afrejsen gennem landets ambassade i Danmark.

Reglerne om arbejds- og opholdstilladelse i USA oplyses på ambassaden, men derudover giver Fulbright Commission råd og vejledning om dette på sin hjemmeside www.wemakeithappen.dk

Social sikring

I EU og EØS-lande (Norge, Island og Liechtenstein) samt i Schweiz kan eleven under visse betingelser fortsat være omfattet af dansk lovgivning om social sikring. Derudover har Danmark aftale med en række andre lande om social sikring.

Kontakt Sikringsstyrelsens Internationale kontor, tlf. 33 95 50 00, åben 10 – 14, eller kig på kontorets hjemmeside www.sist.dk/arbejdeudlandet.

På Sikringsstyrelsens hjemmeside kan man hente blanketter til brug for udsendelse til et af de lande, Danmark har aftale med.

Hvis udstationering sker til et land, som Danmark ikke har aftale med om social sikring, er det arbejdslandets lovgivning, der afgør, om eleven skal eller kan være omfattet af social sikring i arbejdslandet. Samtidig er det den danske lovgivning, der afgør, om eleven fortsat kan eller skal være omfattet af de danske sociale forsikringsordninger.

> Regler ved praktik i udlandet

Arbejdsskedeforsikring

For udstationering i EU og EØS-lande samt i Schweiz gælder

- Hvis elevens danske arbejdsgiver betaler hele lønnen, kan eleven i reglen forblive under dansk arbejdsskedeforsikring
- Hvis eleven modtager løn fra den udenlandske praktikvært, afhænger spørgsmålet om arbejdsskedeforsikring af, om arbejdsgiveren har fået godkendt E101 af Sikringsstyrelsen
- Hvis ikke, skal eleven være omfattet af arbejdsskedeforsikringen i udlandet
- Den danske arbejdsgiver skal udtrykkeligt sikre sig, at eleven er forsikret - det sker ikke altid automatisk

Eleven skal selv sørge for at være forsikret i sin fritid. Nogle danske forsikringselskaber dækker kortere ophold i udlandet, andre gør det ikke. Eventuelt skal der tegnes en supplerende rejseforsikring.

Arbejdsløshedsforsikring

Under visse betingelser kan eleven, som medlem af en dansk arbejdsløshedskasse, bevare sit medlemskab under udstationeringen i udlandet, ligesom vedkommende kan optages i en dansk arbejdsløshedskasse under udstationeringen. Eleven skal afklare dette med sin arbejdsløshedskasse inden udstationering.

Sygesikring

Noget af det vigtigste under udlandsopholdet er at sikre eleven i tilfælde af sygdom. Det almindelige gule sygesikringsbevis gælder IKKE i forbindelse med arbejde i udlandet.

Norden

Ved arbejde i Norden vil eleven som udgangspunkt straks blive dækket af arbejdslandets sygesikring. Hvis man medbringer E101DK er man socialt sikret i Danmark. Bemærk, at hvis man skal omfattes af Islands sociale sikring og IKKE Danmarks, skal blanket E104DK medbringes, da Island har 6 mdr. ventetid på optagelse i sygesikringen. Blanket E104DK udstedes af seneste danske bopælskommune.

EU og EØS-landene samt Schweiz

Ved udstationering i op til 12 måneder (E101DK) har eleven ret til at modtage sygehjælp (dvs. lægehjælp og sygehusbehandling) i værtslandet, når der opstår behov for det under opholdet. Sygehjælpen ydes af den offentlige sygesikring i opholdslandet på samme vilkår som for landets egne borgere.

> Sygesikring

Hvis eleven udstationeres og har bopæl i et andet europæisk land, dvs. ophold i det pågældende land i en periode på over et år, har eleven ret til at blive optaget i den offentlige sygesikring i det land, hvor eleven har bopæl. Eleven kan imidlertid også søge om fortsat at være omfattet af de danske sikringsregler i op til 3 år.

Ved udstationering i et EU eller EØS-land samt i Schweiz, hvor eleven tillige tager bopæl, opnår eleven samme dækning som landets egne borgere gennem aflevering af blanketter fra sundhedsforvaltningen i elevens seneste danske bopælskommune.

Resten af verden

Hvis eleven udstationeres i det øvrige udland, kan eleven søge om optagelse i det pågældende lands sygesikringsordning.

Sygesikring uden for EU og EØS-landene gælder ikke, og da udgifter til hospitalsophold og anden behandling hurtigt kan løbe op i store summer, er det vigtigt at sikre eleven mod selv at skulle betale disse ydelser. Det kan man normalt gøre ved at tegne en sygeforsikring

hos et privat forsikringselskab i Danmark eller i opholdslandet. Sådanne forsikringer er normalt ikke billige, men prisen skal vurderes i forhold til de udgifter, som man risikerer at pådrage sig, hvis man selv skal betale for et behandlingsforløb.

Yderligere informationer

Sikringsstyrelsen
Landemærket 11
1119 København K
Telefon 33 95 50 00
Telefax 33 91 56 54
6kt@sist.dk
www.sist.dk

Velfærdsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
Telefax 33 93 25 18
vfm@vfm.dk
www.social.dk

Sygesikring
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Telefon 72269000
Telefax 72 26 90 01
sum@sum.dk
www.sum.dk

Skat
Find kontaktinformation på
www.skat.dk

Arbejdsdirektoratet
Stormgade 10
Postboks 1103
1009 København K
Telefon 38 10 60 11
Telefax 38 19 38 90
adir@adir.dk
www.adir.dk

Arbejdsskadestyrelsen
Sankt Kjelds Plads 11
Postboks 3000
2100 København Ø
Telefon 72 20 60 00
Telefax 72 20 60 20
ask@ask.dk
www.ask.dk

Om at være klar til udstationering i udlandet

Ikke alle elever har mod på et længerevarende udlandsophold, og det er heller ikke alle, der egner sig til det. Som regel er danske elever godt rustede, både fagligt og sprogligt, sammenlignet med elever fra andre lande, men det udgør kun en del af udfordringen ved et udlandsophold. Lige så vigtigt er det

- at eleven er i stand til at "overleve" den periode med ensomhed og hjemvé, der erfaringsmæssigt rammer alle et stykke tid inde i opholdet
- at eleven har evnen til at danne nye netværk omkring sig til at erstatte familie, venner og kolleger fra arbejdspladsen i Danmark
- at eleven har styrken til at udvise det initiativ, der skal til for at skabe sig en spændende tid på arbejdspladsen i udlandet
- at eleven i udlandet kan arbejde sammen med mennesker med en anden baggrund og en anden arbejdskultur

Det er alt sammen færdigheder, der bliver væsentligt styrket under et udlandsophold – men grundlaget skal være lagt i forvejen. Et udadvendt, socialt aktivt ungt menneske med mange fritidsinteresser har gode chancer for også at klare sig godt i udlandet.

Nogle unge skal have et "skub" for at komme af sted og klarer sig efterfølgende glimrende i udlandet. Det er dog vigtigt, at eleven klart har fornemmelsen af selv at være den, der træffer beslutningen.

Et mislykket eller afbrudt udlandsophold opfattes som et nederlag og har den stik modsatte effekt af, hvad man tilstræbte med opholdet.

Megen usikkerhed og tvivl i forbindelse med et udstationeringsophold kan dog elimineres med en god forberedelse.

Forberedelse af opholdet

Et vellykket praktikophold i udlandet kræver en god forberedelse. Det handler om at ruste eleven, således at han eller hun er sprogligt, fagligt og kulturelt klædt på til oplevelsen. Men det handler også om mentalt at træne eleven til opholdet og eliminere en eventuel usikkerhed eller frygt. En udstationering bør derfor planlægges i så god tid, at eleven har mulighed for eventuelt at tage ekstra sprogkurser og indhente information om forholdene i værtslandet.

Det er især en god idé at fremskaffe så præcise informationer om lokalområdet og arbejdspladsen som muligt - herunder også oplysninger om boligforhold og mulighederne for at dyrke eventuelle fritidsinteresser. Jo mere præcise billeder, eleven er i stand til at danne sig af hverdagen i udlandet, desto mere tryk føler eleven sig ved situationen, og desto større er overskuddet til at tackle andre udfordringer.

Det er af samme grund også vigtigt, at formelle forhold ved udstationeringen er afklaret i god tid før afrejsen - bolig, skat, forsikring, rejserute mm. Det kan være en god ide at lade eleven selv være med til at afklare disse ting, så eleven forberedes til at stå på egne ben.

Et andet betydningsfuldt aspekt af forberedelsen vedrører praktikværten i udlandet. Denne bør informeres grundigt om, hvem det er der kommer, og hvad eleven kan.

CIRIUS har forskelligt materiale på fremmedsprog om danske erhvervsuddannelser, som kan bruges til at informere udenlandske arbejdsgivere.

Det er altid nyttigt at udpege en kontaktperson eller mentor på arbejdspladsen, som eleven skal henvende sig til ved ankomsten og evt. kan tale med før afrejsen. En mulighed for at nå disse mål er at tage eleven med på et forberedende besøg til den udenlandske praktikvært et stykke tid før udstationeringen - eventuelt i forbindelse med det opsøgende arbejde, som AER yder tilskud til.

I mange tilfælde sker tilrettelæggelsen af et praktikophold i udlandet i samarbejde med den erhvervsskole, som eleven går på. Det kan være, at skolen hjælper med at finde en udenlandsk praktikvirksomhed, med at forberede eleven eller med at evaluere udbyttet af opholdet. Skolen kan eventuelt også hjælpe med andre praktiske forhold i forbindelse med udlandsopholdet.

CIRIUS har udarbejdet en vejledning, som giver en oversigt over de opgaver, der typisk er knyttet til at udstationere elever i udlandet.

Vejledningen kan ses på www.ciriusonline.dk/piu

CIRIUS er en styrelse under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
med ansvar for internationalisering af uddannelser og læringsmiljøer

www.ciriusonline.dk